

Arte Plastice

Pana spre sfarsitul secolului 18 artele plastice in Tarile Romanesti urmau doua traditii distincte: cea bizantina (cele doua state romanesti si zona ortodoxa reprezentata de romanii din Transilvania) si cea occidentala (zonele din Transilvania locuite de sasi, maghiari, secui si zona Banatului, locuita de svabi). Aceasta divizare, chiar mai stricta in arta decat in arhitectura, unde interferentele stilistice erau chiar frecvente, a fost cauzata de rigorile programelor iconografice impuse de religie, desi in unele biserici ortodoxe din Transilvania se pot observa clar lucrari influentate de curentele occidentale (picturile in stil gotic din biserica satului Strei, in prezent in judetul Hunedoara, datand din secolul 14).

Existenta unei traditii bizantine vechi a fost dovedita de inflorirea picturii murale in Valahia in secolul 14. Picturile de pe peretii bisericilor princiare din Curtea de Arges, realizate intre 1362-1366, constituie una din cele mai impunatoare compozitii de tip mural bizantin din secolul 14 si un model pentru pictorii murali din Tarile romanesti si Transilvania, integrata intr-o adevarata scoala de pictura. Pe langa trasaturile (modele arhetip si canoanele imobile contemplative) impartite in mod obisnuit cu intreaga lume est ortodoxa, pictura romaneasca - pictura murala, miniaturile, gravurile liturgice, lucrarile arginate sau aurite (Cele patru evanghelii realizat de Gavriil Uric in 1429, primul pictor roman cunoscut, care este acum in Biblioteca Bodleiana din Oxford) - are trasaturile ei specifice. Frescele din Valahia secolului 16, dar mai ales exceptionalele picturi exterioare care decoreaza peretii manastirilor din Bucovina, Moldova de Nord (Voronet - 1547; Moldovita - 1532-1537; Sucevita - 1582-1598), prin compozitia lor armonioasa, bine echilibrata relatie intre intreg si detalii, stralucirea culorilor reprezinta ultima epoca infloritoare in istoria picturii bizantine dupa caderea Bizantului.

Sculptura ocupa un loc modest in Evul Mediu in principatele din afara arcului carpat, monumentele de tip bizantin fiind in general lipsite de decoratiuni sculptate. Una din putinele exceptii este Biserica Episcopala din Curtea de Arges, cu multe decoratii de origina caucaziana si araba. In Transilvania este subordonata stilului religios catolic abordat. Detasarea de canoanele bizantine, caracteristica a secolelor 17 si 18, va atinge o culme in secolul 19 cand caracterul laic a aparut in arte si, mai tarziu, a fost adaptat vietii moderne atat ca subiect (portrete si scene istorice) cat si in tehnica (pictura de sevalet) sau curente artistice (academism si romantism). Au fost introduse de artisti straini care au venit din Austria, Germania, Polonia, Italia, la chemarea marilor boieri ce comandau portrete de familie.

La inceputul anilor 40 din secolul 19, au aparut primii artisti romani educati in vest, in principal in Germania, iar dupa 1850, moda franceza si-a facut loc in pictura. Theodor Aman (1831-1891) si Gheorghe Tattarescu (1820-1894), reprezentanti ai academicismului, sunt primii beneficiari ai educatiei parisiene. Nicolae Grigorescu (1838-1907), care a introdus pictura in aer liber in arta romana si Ioan Andreescu (1850-1882) isi completeaza educatia alaturi de pictorii din Barbizon in timp ce Stefan Luchian (1868-1916) asimileaza la Paris experienta impresionista. Prin ei pictura romaneasca isi face stralucita intrare in zona modernitatii. Cele trei mari personalitati artistice reprezinta in acelasi timp trei tipuri de receptie si sensibilitate. Portretele de taranci ale lui Grigorescu, pline de efuziune si mandrie tinereasca, sunt remarcabile, vocatia lui Andreescu pentru peisaje respira un aer de sobrietate si meditatie, in timp ce Luchian adauga o intensitate tragica la delicatetea si gratia florilor

sale, care i-au adus un mare renume. In acelasi interval de timp, se observa o reinnoire a idiomului sculptural prin imersiunea in folclor atinsa de Dimitrie Paciurea (1873-1932) si Constantin Brancusi (1876-1957). Paciurea, primul sculptor roman inzestrat cu viziune monumentala, a explorat inclinatiile mitologice si fantastice ale vechilor creatii folclorice (himere si sfinci). Stabilat la Paris in 1904, Brancusi va restructura, prin simplificari geometrice, intreaga arta a secolului 20. Putine din operele sale se afla in muzee romanesti: Rugaciune, Sarutul, Domnisoara Pogany, Cumintenia pamantului etc. De notat sunt de asemenea monumentele de la Targu Jiu, consistand din Coloana fara sfarsit, Masa tacerii si Poarta sarutului (1936-1938), dedicate sodatilor cazuti in primul razboi mondial.

Perioada interbelica diversifica si imbogateste pictura romaneasca, care absoarbe experienta impresionista si a altor curente. Nicolae Tonitza (1886-1940), Francisc Sirato (1877-1953), Camil Ressu (1880-1962) si Lucian Grigorescu (1894-1965) se afla printre numele cele mai cunoscute. Merita sa fie mentionate si nume ca Gheorghe Petrascu (1872-1949), a carui opera este caracterizata de natura materiala a expresiei, eliminarea narativului din pictura, energia si nobletea atitudinii si Theodor Pallady (1871-1956), prieten cu Matisse, caracterizat prin rigoarea in compozitie si paleta discreta de culori.

Perioada comunista a incercat sa limiteze arta, ca si in celelalte domenii, in cadrul dogmatismului ideologic, dar ca si in alte parti, subminarea canoanelor ideologice a luat forme diverse: cultivarea oneirismului si simbolismului de catre Ion Tuculescu (1910-1962), a sintezei cromatice de Alexandru Ciucurencu (1903-1977), a realismului esentializat si dramatic de Corneliu Baba (1906-1998) etc. In sculptura artisti deosebiti au fost Ion Jalea (1887-1983), Cornel Medrea (1889-1964) si Vida Géza (1913-1980) in sculptura monumentala, Oscar Han (1891-1978) si Gheorghe Anghel (1904-1966), a caror statui ale marilor personalitati romanesti sunt remarcabile prin profunzimea spiritului.

Literatura

Secolele 16-18 au cunoscut dezvoltarea culturii scrise. Acele lucrari, desi au o anume valoare estetica, nu pot fi considerate ca lucrari literare propriu-zise.

Sfarsitul secolului 18 si inceputul secolului 19 constituie adevaratul inceput al literaturii romane. A fost perioada evolutiei si eliberarii universului structural specific literaturii de aria neomogena si policroma a scrierilor culturale anterioare. De altfel a fost o ruptura de lumea culturala anterioara, determinata de o schimbare radicala a societatii romanesti (un proces accelerat de occidentalizare si liberalizare, schimbarea limbajului literar prin conexiunile acestuia cu stilurile europene, ca si un aspect institutional al culturii).

Prima jumatate a secolului 19 a fost timpul marilor proiecte pentru crearea unei literaturi nationale, ca si pentru diversificarea (dupa 1830 toate genurile posibile au fost abordate) si profesionalizarea scrisului. Innoirea limbajului include si expresii nepotrivite sau caricaturale, prin urmare a fost lasat un apel urgent de catre Generatia 1848, prin scriitorii implicati in evenimentele din 1848, pentru reintoarcerea la folclor, care era vazut ca o sursa de regenerare estetica, datorata simplitatii si frumusetii limbajului propriu. Printre acestia enumeram pe Vasile Alecsandri (1821-1890), un pionier in poezie, proza scrisa, drama ca si un culegator de folclor si Costache Negruzzi (1808-1868) care a fost nu numai fondatorul nuvelisticii romanesti dar si un model inca fara pereche in scrierea de nuvele istorice.

A doua jumătate a secolului 19 a fost caracterizată prin salturi mari și de calitate în literatură. O contribuție remarcabilă a avut-o societatea culturală Junimea (f. 1863) și în special mentorul acesteia, Titu Maiorescu (1840-1917), prin lupta împotriva mediocrității și pentru introducerea criteriilor estetice în stabilirea ierarhiilor de valori. Revista publicată de această societate, *Convorbiri literare*, a ajutat la impunerea marilor scriitori ai secolului 19: Mihai Eminescu, Ion Luca Caragiale și Ion Creangă. Eminescu (pentru români este prototipul poetului și a poeziei), care era conversant la cele mai ridicate speculații filozofice și, în același timp, era un mare admirator al poeziei populare, a dat strălucire maximă romanticismului românesc, schimbând radical limbajul poetic înlocuind retoricul. Piese de teatru ale lui Ion Luca Caragiale sunt o oglindă nemiloasă a societății românești al timpului, ieșind în evidență prin critica muscătoare a obsesiilor politice și ezitărilor morale, ridiculizând contradicțiile dintre obscuritate efectivă și pretenții ca și deformarea limbajului. "Datorită valorii comediilor sale de moravuri și caractere, din nefericire scrise într-o limbă care nu este de circulație mondială, Ion Luca Caragiale este poate cel mai mare dintre dramaturgii necunoscuți", a scris Eugen Ionesco, renumitul creator al teatrului absurdului. Societatea Junimea l-a descoperit și lansat și pe Ion Creangă, alt membru al triadei marilor clasici, un povestitor fără pereche ieșind în evidență prin stilul oral folosit în opera lui, și Ion Slavici (1848-1925), un scriitor transilvănean, autorul primei capodopere a romanului românesc (*Mara*, 1894). În opoziție cu Junimea și *Convorbiri literare* se găsește *Literatorul*, ciclul literar și revista care poartă primele manifeste ale simbolismului, regăsit în poemele lui Alexandru Macedonski (1854-1920).

Perioada dintre cele două războaie mondiale a fost caracterizată de mari efervescente. Poezia gravitează în jurul mai multor modele mari: materialismul abstractului și innobilarea expresiei sincere prin Tudor Arghezi (1880-1967), poezia expresionistă prin Lucian Blaga (1895-1961), poemele simbolice prin George Bacovia (1881-1957), sau versuri ermetice prin Ion Barbu (1895-1964), care a fost și un strălucit matematician al cărui nume este și în istoria matematicii prin teoriile sale asupra spațiilor. Poezia de tip tradițional a fost strălucit reprezentată de Ion Pillat (1891-1945) și Vasile Voiculescu (1884-1963). În proza scrisă, marele nume al timpului a fost Liviu Rebreanu (1885-1944), ale cărui nuvele *Ion* și *Padurea Spanzuratilor* sunt mari capodopere. Prima este o lucrare realistă cu influențe naturaliste, o tragedie a vieții de la sat, brazdată de caractere idilice care au apărut anterior în literatură. A doua face introducerea romanului psihologic în literatura română. Cu mult diferit este Mihail Sadoveanu (1889-1961), care a scris un număr imens de romane și nuvele singulare în literatura română datorită densității metaforice și a infuziei de înțelepciune orientală. În dramaturgie, tendințele inovatoare au fost mai puțin spectaculoase. Totuși merita a fi menționat teatrul de idei al lui Camil Petrescu (1894-1957), dramele cu dimensiuni mitice ale lui Lucian Blaga, piesele lui Mihail Sebastian (1908-1945), remarcabile prin sensibilitatea și puritatea caracterelor.

Critica literară și eseurile au tinut pasul cu poezia și proza scrisă. În perioada premergătoare războaielor a fost reprezentată de mari critici "care au fixat direcția", ca Nicolae Iorga, Garabet Ibrăileanu (1871-1936), Mihail Dragomirescu (1868-1942), care au fost ideologiști ai curentelor literare. Între cele două războaie mondiale singurul și ultimul din marii critici a fost Eugen Lovinescu (1881-1946), prominent promotor al curentului modernist. Critica și istoria literară a atins un statut profesionalist. George Calinescu (1889-1965) a supus întreaga literatură română de la origini până în timpul prezent unei judecări axiologice.

Critica jurnalistică, reprezentată prin Vladimir Streinu (1902-1971), Pompiliu Constantinescu (1901-1946), și critica academică, reprezentată de Tudor Vianu (1897-1964), s-au dezvoltat în ritm egal. În afara marilor personalități, perioada a fost marcată de o diversificare a curentelor

cum nu a mai fost întâlnită. Traditionalismul, care era reprezentat în special de revista *Gândirea* (1922-1944), condusă de Nichifor Crainic (1889-1972), era opusă modernismului, promovat de revista *Cercul literar Sburătorul* (1919-1922, 1926-1927), condusă de Eugen Lovinescu. Revista *Contemporanul* (1922-1932), condusă de Ion Vinea (1895-1964), a făcut trecerea de la modernism la avangardă. Au început să apară și reviste de avangardă propriu-zise, ajutând la debutul literar al lui Tristan Tzara (1896-1963), fondatorul Dadaismului, Gherasim Luca (1913-1994) și Ilarie Voronca (1903-1946), care mai târziu și-au făcut un nume în străinătate, ca și pentru cel al scriitorilor ce s-au făcut remarcți în literatura română, precum Gellu Naum, care a promovat credincios suprarealismul în întreaga lui operă, sau Geo Bogza (1908-1993), care a fost un nume de remarcat în genul reportajului. Legătura dintre literatura română și curentele europene, realizată de către generația interbelică, a fost întreruptă abrupt de instaurarea comunismului.

"Proletcultismul" anilor 50 a lăsat puțin loc pentru literatura autentică, și chiar dacă a fost blamat în anii 60, nu a mai lăsat loc libertății creației în literatură. Literatura s-a bucurat de sprijinul financiar necesar, fiind subvenționată de stat, și, în ciuda oricărui restricții ideologice, întreruperi ca cele din anii 50 nu au mai fost posibile. Literatura autentică era foarte bine primită de cititori, care au identificat în ea simbolul atitudinii civice. Niciodată nu a mai fost un astfel de acord între public și gustul critic ca cel din ultima decadă a dictaturii lui Ceaușescu. Scriitori ca Marin Preda (1922-1980) și Augustin Buzura, poeți ca Ștefan Augustin Doinaș, Nichita Stănescu (1933-1983), Marin Sorescu (1936-1997), Ana Blandiana au fost apreciați atât de critici pretigioși (Nicolae Manolescu, Eugen Șimion) cât și de cititori. Ultima decadă a regimului lui Ceaușescu a fost martora ridicării unui grup de tineri scriitori care au început o luptă neconștientă împotriva încercărilor de nivelare a limbajului artistic.

Anii de după 1990 au fost o perioadă de "teste" și de dificultăți generate de comutarea interesului cititorilor către lucrările literare ca le-au fost înainte inaccesibile sau către mass-media. Mai mult, constrângerile culturii nesubvenționate în condițiile unei economii de piață incipientă a influențat publicarea cărților. Totuși criza nu a afectat și creația. Tinerii scriitori în particular (scriitorii anilor 90 s-au impus în special în proză și eseuri) par a fi determinați de a reconstrui legăturile către cititori.

Teatru

Deși teatrul românesc a apărut târziu (până în secolul 19 spectacolele de teatru erau sub formă de spectacole de divertisment jucate în curțile boieresti sau sub formă de teatru folcloric), el a evoluat rapid și constant.

Primele reprezentări, cu artiști amatori, au avut loc în Iași în 1814 și în București în 1818. Spre mijlocul secolului, apetitul societății românești pentru teatru a dus la o prezență aproape continuă a trupelor străine în ambele capitale și la primele reprezentări în limba română. Școlile de teatru ale Societății Filarmonice din București (1833) și Conservatorului Filarmonic și Dramatic din Iași (1836) și, mai târziu, ale mai multor școli de artă dramatică de stat (1864) au pus bazele educației teatrale și 1852 a fost anul apariției primelor trupe de teatru independente. O trăsătură a teatrului românesc de la fondarea teatrelor naționale din București și Iași, după 1870 până în zilele noastre este subvenționarea lor de către stat.

În timpul anilor comunismului s-au remarcat mari regizori de teatru: Șica Alexandrescu (1896-1973), Liviu Ciulei, Lucian Giurchescu, Radu Penciulescu, Lucian Pintilie, Andrei Șerban, David Esrig, Ion Cojar și mulți alții. Mulți s-au alăturat diasporei și au devenit nume

rasunatoare in teatrul international. Dupa 1989, teatrul romanesc s-a impus prin reprezentatii de succes pe marile scene ale lumii, multumita actorilor sai de exceptie si a unei regii originale datorata unor regizori ca Silviu Purcarete, Catalina Buzoianu, Tompa Gábor si Mihai Maniutiu.

Numarul de teatre a crescut de la 14-16, la inceputul celui de al doilea razboi mondial, la 45-50 in anii 70 si 80 si apoi la 52 in 1996. Numarul de spectatori a fluctuat: de la 1.5 milioane in 1938 a crescut la 6-7 milioane in anii 80 si a scazut la 1 milion in ultimii cativa ani.

Opera Nationala Romane

Traditia teatrului liric romanesc numara mai mult de doua secole. Inca din 1772, la Bucuresti, era semnalata prezenta unei trupe de opera.

In 1836, concertul de sfarsit de an, oferit de elevii Scolii de Muzica si Declamatie, atragea atentia nu doar asupra frumusetii muzicii de opera ci si a unor tinere talente precum Eufrosina Vlasto, care avea sa se bucure de o cariera internationala. In cea de a doua jumătate a secolului al XIX-lea multi alti interpreti romani si-au castigat celebritatea pe renumite scene ale lumii. Faima unor interpreti ca Elena Teodorini, Hariclea Darclee, Margareta Iamandi-Nuovina, Zina de Nori, Grigore Gabrielescu, D. Popovici Bayreuth s-a creat intr-un spatiu cultural care a inclus Scala din Milano, Opera din Paris, Metropolitan House sau Opera din Petersburg.

Prima companie romaneasca de opera se datoreaza insa lui George Stephanescu. Incepand din 1885, ea a functionat ca o sectie a Teatrului National. Din pacate, lipsita fiind de un sprijin material oficial, aceasta companie si-a incetat activitatea in 1902. Companii particulare infiintate de elevi ai lui George Stephanescu, dar si catareti de renume, romani si straini, stagiune dupa stagiune, au intretinut insa pasiunea publicului pentru arta lirica. Prezenta spectacolelor de opera s-a impus de la sine, ca o necesitate culturala.

Infiintarea, in 1919, a "Societatii lirice" care, doi ani mai tarziu, trecand sub obladiure statala, a devenit Opera Romana, marca sfarsitul unei etape framantate si, totodata, inceputul unei activitati stabile. Spectacolul inaugural al noii institutii a fost, el insusi, un eveniment deosebit, la 20 decembrie 1921 cu opera "Lohengrin" de Wagner, sub bagheta lui George Enescu.

Jean Athanasiu, George Folescu, G. Niculescu Basu, Emilia Gutzianu, Florica Cristoforeanu, Traian Grozavescu, Viorica Ursuleac, Margareta Metaxa, Marta Cebotari, Constantin Stroescu, Dimitrie, Onofrei sunt doar cativa dintre cei care au conferit stralucire spectacolelor romanesti.

Eforturile artistilor lirici de a da forma concreta unui teatru de opera au fost sustinute de compozitorii importanti, creatori ai muzicii unor spectacole de rasunet. Printre ei - Eduard Caudella, Constantin Dimitrescu, Tiberiu Brediceanu, Mihail Jora, Paul Constantinescu. Succesul s-a datorat si unor mari dirijori ca George Georgescu, Ionel Perlea, Alfred Alessandrescu, Egizio Massini, Jean Bobescu s.a. De 75 de ani incoace, prima scena lirica a tarii a cunoscut o activitate intensa. Repertoriul a cuprins mai mult de 150 de titluri de opere si de balet, de o mare varietate, insumand marele repertoriu universal. O atentie deosebita a fost acordata si creatiei romanesti, care a cunoscut o remarcabila dezvoltare datorita

contributiei unor compozitori precum George Enescu, Gh. Dumitrescu, Alfred Mendelsohn, Zeno Vancea, Mircea Kiriac, Cornel Trailescu, Laurentiu Profeta s.a.

Noul local al Operei Romane, ridicat in 1953, a oferit un cadru mai somptuos unei activitati deja existente si deosebit de bogate. Pentru prima oara inasa, Opera devenea o institutie in sine, desprinsa de spectacolele de opereta sau de teatru, impreuna cu care functionase pana atunci, continuand acele frumoase si indelungate traditii la care ne refeream, an de an, generatie dupa generatie, atat pe scenele romanesti cat si pe cele straine. Cantareti ca Petre Stefanescu-Goanga, Zenaida Pally, Nicolae Herlea, Arta Florescu, Elena Cernei, Octav Enigarescu, Magda Ianculescu, Valentin Teodorian, Mihail Arnautu, David Ohanesian, Nicolae Florei, Garbis Zobian, Cornel Stavru, Dan Iordachescu, Teodora Lucaciu, Lella Cincu, Iulia Buciuceanu sau balerini ca Irinel Liciu, Gabriel Popescu, Valentina Massini, Gh. Cotovelea, Alexa Mezincescu, Ileana Iliescu, Magdalena Popa, Gelu Barbu, Eugen Marcui, Ioan Tugearu s.a. au dus departe in lume renumele talentelor romanesti. Participarea la mari concursuri internationale cum sunt acelea de la Geneva, Toulouse, Vercelli, Verviers, Sofia, Moscova sau Salzburg, ca si numeroase turnee peste hotare, au configurat rezultate cu totul deosebite.

Muzica

O privire atenta asupra muzicii clasice romanesti conduce la concluzia ca aceasta isi are sursa de inspiratie in vechea muzica populara romaneasca, precum si in muzica bizantina si a psalmilor. Aceste din urma surse stau la baza genului de muzica religioasa.

Scolile componistice importante au aparut in secolul al XIX-lea in Moldova, acolo unde isi desfasurau activitatea Gavril Muzicescu, Ciprian Porumbescu, Eusebiu Mandicevschi, si in Transilvania si Banat, acolo unde creau Gheorghe Dima, Iacob Muresanu si Ion Vidu.

Adevarata muzica de inspiratie folclorica precum si tonalitatile sublime ale muzicii bizantine, eliberate de influentele sonore si ritmice proprii scolilor componistice romantice din Germania si Franta, patrund o data cu infiintarea Coralei "Carmen", la sfarsitul secolului al XIX-lea, o societate muzicala preocupata de creatiile cu adevarat valoroase. In acest cadru isi incep activitatea D. G. Kiriac si George Cucu.

Acum se manifesta asa-numita "generatie a frontului", generatia care a luptat pe front in al doilea razboi mondial. Aceasta generatie a purtat geniul tutelar a lui George Enescu si a inclus in randurile ei talente componistice de exceptie cum au fost Mihail Jora, Mihail Andricu, Sabin V. Dragoi, Dimitrie Cuclin, Martian Negrea, Constantin Dimitrescu.

Urmasii generatiei de compozitori aflate sub geniul muzical enescian, au contribuit deopotriiva la perfectionarea scolii componistice romanesti. Ei sunt Paul Constantinescu, Sigismund Toduta, Zeno Vancea, Ion si Gheorghe Dumitrescu, Alfred Mendelsohn, Constantin Silvestri, Tudor Ciortea, Theodor Rogalski. Generatia poetului Nicolae Labis numara compozitori de marca ca Tiberiu Olah, Stefan Niculescu, Aurel Stroe, Anatol Vieru, Dumitru Capoianu, Pascal Bentoiu, Theodor Grigoriu, Cornel Taranu, si ulterior Nicolae Brandus, Liviu Glodeanu, Mihai Moldovan, Octavian Nemescu, Corneliu Cezar.

Stilul de creatie al scolii componistice romanesti este divers, plecand de la mijloace de expresie prezente in muzica occidentala, luate ca teza, pana la cele intalnite in muzica populara, luate ca antiteza, ajungand astfel la o sinteza originala.

Creatiile compozitorilor romani s-au desavarsit sub minunatul indemn al istoricului Nicolae Iorga: "Viata este un dar, restituiti-l cu respectul cuvenit si deplina recunostinta".

Cinematografie

Prima proiectie cinematografica din Romania a avut loc pe 27 mai 1896 prin prezentarea filmelor Lumičre in birourile editoriale ale ziarului de limba franceza "L'Independence Roumaine" din Bucuresti; in mai 1897 au fost produse primele jurnale romanesti si in 1912 a fost prezentat primul film artistic Independenta Romaniei/Romania's Independence.

Inceputurile producerii de filme in Romania se datoreaza unor amatori. O dezvoltare semnificativa a avut loc in anii '30, o data cu introducerea de subventii de stat. Dupa cel de al doilea razboi mondial, industria de film a evoluat in cadrul politicii culturale generale. Pe langa controlul ideologic, suportul financiar primit din partea statului, care detinea companiile de productie si distributie, au fost create conditii pentru extinderea si diversificarea productiei de filme (in jur de 20-30 de filme erau produse anual in anii '70). Primele filme din perioada stalinista au dovedit traditia slaba in productia de filme si aveau un mesaj ideologic, fiind in cea mai mare parte bazate pe lucrarile scriitorilor romani. Primul film notabil a fost realizat in 1957: Moara cu noroc, regizor Victor Iliu (1912-1968). In 1965, Padurea spanzuratilor, al treilea film regizat de Liviu Ciulei (care mai taziu a trecut la teatru, incepand o cariera internationala), a fost distins cu premiul pentru cea mai buna regie la Festivalul de la Cannes.

Succese notabile au fost obtinute, de asemenea, in domeniul filmelor de desene animate, fondatorul carora a fost Ion Popescu-Gopo (care a castigat Marele Premiu la Cannes in 1957 cu filmul Scurta istorie). Regizorul de film Sergiu Nicolaescu a devenit foarte cunoscut prin numarul mare de filme de toate genurile care atrageau un numar imens de spectatori.

Dupa caderea comunismului, mult ravnita liberate a creatiei nu s-a dovedit a fi chiar benefica, cum si-ar fi dorit producatorii de film, din cauza crizei economice si fragmentarea subventiilor de stat (astfel productia de filme s-a redus la 10-15 filme pe an). Un rol deosebit in industria de film de astazi il au regizorii Lucian Pintilie, Mircea Danieliuc, Dan Pita (acesta a primit trofeul Leul de Aur la Festivalul de film din Venetia in 1992), Nae Caranfil s.a.

Competitia cu cele mai noi filme straine a condus la aparitia deja a unei puternice retele de distributie particulare care priveaza productia de filme romanesti de o audienta larga. In anii 70 si 80 se importau in jur de 120-150 filme in fiecare an, mai ales din statele central si est europene. Numarul de sali de cinema a crescut de la 338 in 1938, la 6.275 in anii 70 iar cel al spectatorilor a urmat o cale asemanatoare, de la 41 milioane la 198 milioane de persoane. In anii 90 numarul de sali de cinema si locuri in salile de cinema, ca si numarul de filme cu performate a scazut dramatic. Numarul de spectatori, 190-200 milioane persoane pe an, a scazut in anii 80 la 130 milioane in 1990 si numai de 12.5 milioane in 1996.